



Jolanta Barbara Jabłonkowska
AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO WE WROCŁAWIU

BACKPACKING A DWA POKOLENIA TURYSTÓW – WSTĘP DO BADAŃ NAD DEFINICJĄ

Abstract

Backpacking and two generations of tourists – introduction to research theory

Background. Backpacking is a relatively new type of travelling (its existence dates back to the 90s of the 20th century). According to the indications of foreign researchers of the issue, it has evolved from drifting, and according to Polish theorists – from tramping. From the very beginning, backpacking has been identified with a generation of young people, mostly students, who have temporary resources or employment status and are not conditioned with family responsibilities. The definition of this alternative mode of travelling was established on the basis of research and analysis of canon characteristics of backpackers. **Material and methods.** Some essential features relevant only to backpacking are classified in the paper. However, backpacking is changing together with the changing generations. Therefore, the research presents reflections on backpacking definitions formulated by two generations of tourists (backpackers youth: aged 18–25 years, and seniors: aged 60–75 years). The study should be treated as a survey, supporting the diagnosis of the problem and preparing the ground for research on a wider scale. A questionnaire survey was conducted among 100 people aged between the so-called young backpackers (50 respondents) and senior backpackers (50 respondents). The technique of a diagnostic questionnaire was used. **Conclusion.** The results obtained allowed to establish backpacker definitional characteristics, as perceived in the context of the travelling experience of two generations of travellers. **Key words:** travelling, seniors, students, alternative tourism, the definitions of backpacking **Słowa kluczowe:** podróże, seniorzy, młodzież ucząca się, turystyka alternatywna, definicje backpackingu

WPROWADZENIE

Backpacking to turystyka o wielu obliczach. W literaturze zagranicznej nie funkcjonuje jeden typ definicyjny backpackerów. W latach 90. XX w. w badaniach zagranicznych przyjmowano, iż są to samotni wędrowcy (ludzie młodzi), którzy przemierzają świat, omijając utarte szlaki i wydeptane przez turystów drogi. Podróżują niskobudżetowo, ograniczając codzienne wydatki związane z przemieszczaniem się, noclegiem, utrzymaniem w miejscach swej destynacji podróżniczej do możliwie najniższego poziomu. Odbывают swą podróż w dłuższej perspektywie czasowej (kilkumiesięcznej, a nawet kilkuletniej) i w szerszych przestrzeniach geograficznych (odwiedzają minimum 2–3 kraje). Wyróżnia ich samodzielność i samowystarczalność w realizowaniu własnej podróży, niezależność od jakiegokolwiek wsparcia ze strony biur turystycznych oraz swoboda

w modelowaniu przebiegu ustalonej trasy wyprawy (m.in. Pearce 1990, Hampton 1998, Barr 2001).

Różnorodne wyniki, pozyskane z zakrojonych na szeroką skalę badań pragmatycznych (prowadzonych szczególnie w pierwszym dziesięcioleciu XXI w. wśród społeczeństw zachodnich), wskazały konieczność dokonania znacznej modyfikacji definicyjnego ujęcia backpackingu i ograniczenia go do kilku tylko, i to podstawowych, wyznaczników. Uznano bowiem, że ruch backpackerski nie jest jednorodny (Sørensen 2003, Richards i Wilson 2004, Cohen 2011). Backpackera w źródłach naukowych zagranicznych sklasyfikowano zatem jako osobę, która wyjeżdża w „inne” geograficznie przestrzenie (niekoniecznie egzotyczne) w celu doświadczenia różnorodności (zakres motywacyjny jest szeroki), nocuje w tanich miejscach noclegowych, stołuje się w miejscowych barach, korzysta ze środków lokalnej komunikacji,

by zminimalizować koszty własnej wyprawy, podróż planuje i przygotowuje samodzielnie wedle własnych możliwości i upodobań (Binder 2004, Larsen i wsp. 2011).

W Polsce nie przeprowadzono dotychczas naukowego rozpoznania, które umożliwiłoby systemowe określenie definicyjnych właściwości polskiego backpackera. Z reguły przyjmuje się (za literaturą zagraniczną) wartości określające jego ogólny profil (Wiza 2008, 2013). Skoro jednak źródła zagraniczne nie są zgodne w jednoznacznym ujęciu definicyjnym, to można przyjąć, że polskie oblicze backpackingu będzie również miało swoje własne rysy.

W latach 2011–2013 zostały przez autorkę podjęte badania, które miały umożliwić w szerokim aspekcie rozpoznanie backpackingu jako formy turystyki w polskim doświadczeniu (Jabłonkowska 2013, 2014). Na bazie zebranych materiałów i przeprowadzonych analiz autorka zaproponowała, jako punkt wyjścia do dalszych badań metodologicznych nad tą formą turystyki, definicję backpackera, która wydaje się w ogólnych ramach określać polskie doświadczenie. Backpacker zatem to „podróżnik, który wyjeżdża na dłuższy (bez określania wartości ramowych) okres, korzysta z różnorodnych środków transportu, podróżuje niskobudżetowo (tani transport, zakwaterowanie, wyżywienie) w celu – i to wydaje się najistotniejsze dla polskiego oblicza backpackingu – doświadczenia (a nie szczególnie poznania) nowych miejsc i kultur. Podróżuje niezależnie i indywidualnie do krajów rzadko odwiedzanych przez masowych turystów, a cały bagaż ma spakowany w plecak” (Jabłonkowska 2014, s. 43).

Ujęcie definicyjne sformułowane powyżej autorka stworzyła na podstawie badań prowadzonych w grupie backpackerów w wieku między 19. a 59. rokiem życia. Lecz dodatkowe badania, prowadzone przez autorkę w późniejszym okresie, pozwoliły dookreślić i zidentyfikować jeszcze jedno pokolenie polskich backpackerów – seniorów, będących w wieku powyżej 60 lat (Jabłonkowska 2013). Ich odbiór zarówno metodologii podróżowania, jak i istoty turystyki backpackerskiej jest inny, naznaczony różnicą wieku i doświadczeń. Dlatego cenna wydaje się dalsza eksploracja tego środowiska i poszukiwanie

odpowiedzi na pytanie o rozumienie istoty backpackingu jako formy turystyki indywidualnej.

CEL BADAŃ

Idąc tropem szeroko zakrojonych badań własnych nad polskim doświadczeniem turystyki backpackerskiej, autorka poddała analizie cenne z naukowego punktu widzenia (dlatego, że dotychczas nigdzie ani w literaturze zagranicznej, ani polskiej nie weryfikowane i nie opisane) syntetyczne zestawienie zagadnień związanych z backpackingiem jako turystycznym doświadczeniem dwóch polskich pokoleń backpackerów (osób młodych i senioralnych).

Celem przeprowadzonych badań, których wyniki zostały przedstawione w niniejszym artykule, była próba zdefiniowania profilu backpackera postrzeganego przez pryzmat doświadczenia podróżniczego osób w wieku 18–25 oraz w wieku 60–75 lat. Postawiono pytanie o cechy go klasyfikujące: czy skodyfikowane kwalifikatory backpackera są tak samo rozumiane i definiowane przez oba pokolenia podróżników?

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Do badań pozyskano 227 osób (w tym 115 osób w wieku 18–25 lat, określanych w dalszej części artykułu jako „osoby młode”, oraz 112 osób w wieku 60–75¹ lat, nazywanych dalej „osobami senioralnymi”). Respondentów dobrano do badania zgodnie z zasadami doboru celowego, tzn. autorka przy wyborze respondentów do próby, aby uzyskać wiarygodne i pełne informacje, ustaliła cztery kryteria warunkujące udział w badaniu: świadomy udział w turystyce o znamionach podróży backpackerskich, przynależność w zakresie wieku do jednej z dwóch

¹ Do badania klasyfikowano również seniorów wychowanych w tradycjach turystyki trampingowej, przyjmując m.in. za Cymańską-Garbowską i Steblik-Właźlak (2011), że w kulturze turystyki polskiej oba typy podróżowania prezentują metodologiczną tożsamość.

badanych grup, posiadanie co najmniej rocznego stażu i odbycie przynajmniej jednej wyprawy w tej formie podróżowania. Po wstępnej weryfikacji (na potrzeby badawcze) wyselekcjonowano ze zgłoszonych respondentów równą liczbę ankietowanych: 100 osób młodych i 100 osób senioralnych obu grup, które uznano za reprezentatywne dla badanego środowiska. Niemożliwe było przebadanie całej populacji backpackerów w Polsce, dlatego ograniczono się do badań sondażowych, otwierając tym samym nowe pola badawcze. Pozostawiono identyczną liczbę osób do analizy z obu grup badawczych w celu uzyskania zgodności w zestawieniu porównawczym.

Badania rozpoczęto w październiku 2013 r., a zakończono w czerwcu 2014 r. Ponieważ środowisko polskich backpackerów jest niedookreślone i bardzo rozproszone, pozyskanie osób do badania stało się zadaniem niezwykle trudnym. Drogą dotarcia do potencjalnych respondentów były jedynie fora internetowe o tematyce podróżniczej, kluby i środowiska turystyczne i senioralne, a najbardziej przydatna okazała się metoda wywiadu środowiskowego o znamionach *snowball sampling*.

W badaniu zastosowano jako podstawową metodę badawczą – sondaż diagnostyczny, poszerzony o element wywiadu. Skonstruowano jeden typ ankiety w języku polskim dla obu grup poddanych badaniu i dostosowano go do specyfiki prowadzonej analizy;

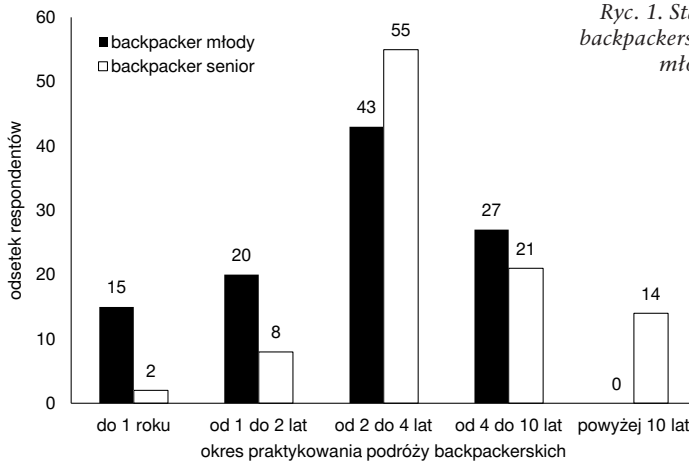
ankieta zawierała pytania o metodykę podróżowania i o kwalifikatory profilowe backpackera.

WYNIKI

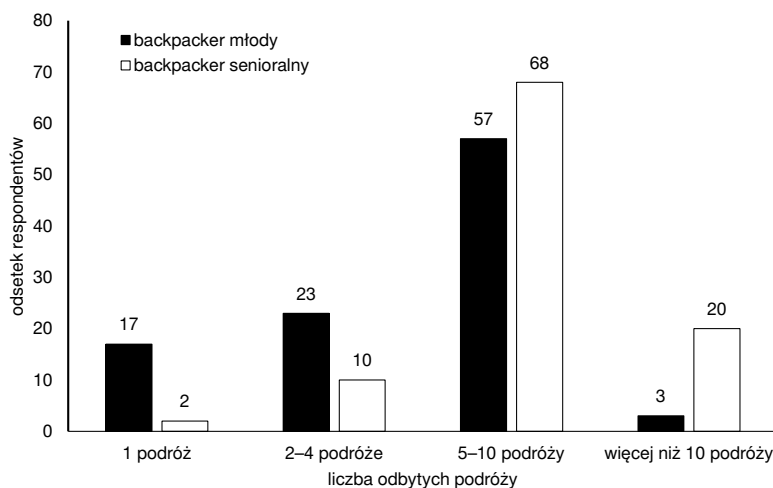
Postawione w niniejszym badaniu pytania wymagały od respondentów rozeznania przynajmniej ogólnych założeń turystyki backpackerskiej. Złożone przez nich (w 100%) deklaracje udziału w backpackingu pozostawały jedynie teoretyczną wskazówką. Dlatego zdecydowano się na dwa dodatkowe pytania, uściślające okres praktykowania backpackingu oraz liczbę odbytych podróży. Mogą one bowiem, przez wskazanie pragmatycznego doświadczenia respondentów, nie tylko uwiarygodnić wypowiedź, lecz także pokazać stan realnej ich wiedzy w praktyce podróżowania.

Staż w odbywaniu podróży typu backpackerskiego, zarówno dla osób w grupie młodych, jaki i seniorów, w zdecydowanej większości zamykał się w okresie stosunkowo krótkim (od 2 do 4 lat dla 43% osób w wieku 18–25 lat i dla 55% osób w wieku 60–75 lat) (ryc. 1).

W perspektywie dłuższej (od 4 do 10 lat i powyżej) praktykę bezwzględnie posiadają seniorzy. Wśród nich 21% uprawia turystykę backpackingową przez okres od 4 do 10 lat, a powyżej 10 lat – 14%. Młodzi, z racji przede wszystkim wieku, tak bogatym doświadczeniem poszczycić się nie mogą. Nikt



Ryc. 1. Staż praktykowania podróży backpackerskich w grupie respondentów młodych i senioralnych



Ryc. 2. Liczba odbytych podróży backpackerskich przez backpackerów młodych i senioralnych

nie zadeklarował wyjazdów w okresie dłuższym niż powyżej 10 lat, lecz 27% wskazało, iż podróżuje zgodnie z praktyką backpackerską od (co najmniej) 4 lat. Młodzi wyraźnie są na początku zdobywania podróżniczego doświadczenia. Wśród nich 15% zaczęło swą przygodę z niskobudżetową turystyką dopiero rok temu, a 20% wyjeżdża od 2 lat.

Liczba odbytych podróży jest w miarę proporcjonalna do lat praktykowania turystyki backpackerskiej. Najmniejsze doświadczenie mają osoby, które dopiero rok temu dołączyły do grona praktyków backpackingu (17% respondentów młodych i 2% seniorów) (ryc. 2).

Najliczniejszą natomiast grupę stanowią, zarówno wśród respondentów młodych, jak i senioralnych, osoby, które przynajmniej 5 razy były na wyjazdach backpackerskich (60% osób młodych i 88% osób senioralnych). Wyniki odzwierciedlające staż podróżniczy i liczbę odbytych wyjazdów pozwalają spojrzeć na omawiane zagadnienie oczyma respondentów w różnych kategoriach posiadanego doświadczenia, a także poznać wielość ujęć turystyki backpackerskiej z punktu widzenia pragmatyków tego typu podróżowania. Są zatem cennym zobrazowaniem kształtującej się dopiero w Polsce nowej formy turystyki.

Nie istnieje jeden, wspólny dla osób młodych i senioralnych, model rozumienia definicyjnego backpackingu. Respondenci z obu

badanych grup wiekowych zapisywali cechy konstytutywne pojęcia „backpacker” bez ujmowania ich w pełne formy składowe definicji. Raczej podawali pojedyncze, fragmentaryczne frazy, które w ich przeświadczeniu stanowią istotę modelową backpackera. I właśnie z tych deklarowanych wypowiedzi można wyłonić ważkie dla osób z obu badanych grup wiekowych szczegóły, które różnicują sposób postrzegania przez nie turystyki backpackerskiej. Oba spojrzenia nawiązują do dwóch zasadniczych kategorii odniesień: do metodyki podróżowania oraz do motywacji wyboru tego właśnie typu podróżowania.

Backpacking definiowany przez młode pokolenie podróżników

Zestawiając wypunktowane przez badaną grupę młodych podróżników (18–25 lat) cechy backpackera, można uformować je w zbiory jednorodne i stworzyć swoistą definicyjną piramidę z dookreślonym stopniem procentowego nasycenia tych cech (ryc. 3).

Zebranie określników i uszeregowanie ich w zbiorach tematycznych, charakteryzujących – wedle młodych respondentów – modelową postać backpackera, pozwala nie tylko opisać wskazania, lecz także wyliczyć ich procentową wartość:

1. Dla osób w wieku 18–25 lat priorytetowym określnikiem backpackera i zarazem



Ryc. 3. Piramida cech profilowych backpackera według respondentów w wieku 18–25 lat

atrybutem jego podróży jest plecak. To on, w ocenie zdecydowanej większości młodych respondentów, określa i uosabia turystykę backpackerską (68% wskazań).

Młodzi respondenci właśnie ten atrybut uważają za najistotniejszy wyznacznik; podane cytaty z ich wypowiedzi stanowią egzemplifikację ich rozumowania: „backpacker to osoba, która po prostu bierze plecak i rusza w świat, gdzie ją oczy i nogi poniosą”; „jak sama nazwa mówi, backpacker to plecakowicz”; „podróżnik z plecakiem, nie walizką”; „człowiek poznający świat z domem w plecaku”; „podróżnik z plecakiem i wolnością”; „osoba podróżująca z plecakiem, planująca swoją podróż samodzielnie”; „plecakowiec”; „ktoś, kto włóczy się z plecakiem na plecach po świecie”; „podróżnik ze wszystkim, czego potrzebuje, na plecach”; „człowiek podróżujący z plecakiem, w którym jest wszystko, co mu w tej podróży niezbędne”; „ktoś, kto podróżuje z bagażem mieszczącym się w plecaku, mający często dość szerokie wyposażenie pozwalające na przeżycie w wielu warunkach”; „cały swój bagaż nosi w plecaku lub wozi w sakwach”.

2. Na drugim miejscu, wedle procentowego natężenia wskazań młodych respondentów, znalazła się cecha, która określa charakter podróży i jest ściśle związana z jego ekonomiczną stroną: niskobudżetowość (60% wskazań).

Respondenci podkreślali, że podróże

backpackerskie nie podlegają wsparciu ze strony przemysłu turystycznego, ich zasadniczą cechą jest szczególna niezależność od jakiegokolwiek podmiotu gospodarki rynkowej w zakresie organizacyjnym. W swych wypowiedziach wskazywali m.in., że: „backpacker sam organizuje wyprawy jak najniższym kosztem”; „jest kimś, kto za jak najmniejszą cenę podróżuje, gdzie się tylko da”; „stara się podróżować ekonomicznie, tanimi środkami podróżowania, śpi w tanich hostelach”; „jest podróżnikiem mającym dużo czasu, lecz mało pieniędzy”; „jest człowiekiem płaczącym się po świecie jak najniższym kosztem”; „to osoba uprawiająca tanią turystykę”; „podróżuje przy jak najmniejszym nakładzie kosztów”; „to osoba podróżująca po świecie z niewielkim budżetem i z otwartą głową”; „podróżuje bardzo niskim kosztem; jako środek komunikacji służyć mu najczęściej: rower, nogi, autostop lub połączenia lotnicze, kolejowe czy autobusowe w bardzo korzystnych cenach”.

3. Na trzecim miejscu, z równie wysokim wskazaniem co wartości wcześniejsze, uplasowała się indywidualna organizacja wyjazdu (57%).

Respondenci podkreślali, że za backpackera można uznać osobę, która planuje i organizuje swój wyjazd bez wsparcia przemysłu podróżniczego. Uzasadniali: „backpacker organizuje swoją podróż *samodzielnie* w oparciu o wydawnictwa przewodnikowe (głównie *Lonely Planet*)”; „to osoba, która podróżuje indywidualnie, bez niczyjej pomocy”; „jest za*****ym podróżnikiem, wolnym od wszystkiego”; „to osoba podróżująca na własną rękę”; „tzw. *independent traveller* :), czyli wszystko zrobię sam”; „podróżnik, co chodzi z miejsca w miejsce bez żadnych rezerwacji”; „osoba organizująca wszystko samodzielnie”; „samodzielnie organizuje sobie wyjazd, ustala trasę, wybiera miejsca, które chce zobaczyć, szuka noclegów itd.”; „to podróżnik niezależny, może w trakcie podróży modyfikować trasę, zostać gdzieś dzień dłużej”; „turysta samodzielnie organizujący sobie podróż”; „osoba niezależnie podróżująca”, „osoba podróżująca na własną rękę, elastyczna w podróży”; „niezależny i wolny turysta”; „widzę backpackera jako osobę podróżującą z całkowitą wolnością, bez więk-

szych planów, rozpisek dnia, która może zmieniać zamierzenia, gdy poznaje nowe osoby”; „człowiek podróżujący z plecakiem, bez wcześniejszych rezerwacji, bez biura podróży”.

Trzy wymienione wyżej wartości: podróżowanie z plecakiem, niskonakładowość oraz niezależność od przemysłu turystycznego ankietowani młodzi backpackerzy uznali za najważniejsze kryteria przynależności do turystyki typu backpackerskiego. W dalekim odbiciu od tych trzech zasadniczych wartości znalazły się kolejne:

4. Motywacja wyjazdu (26%).

Najczęściej młodzi respondenci opisywali, jako podstawowy impuls do podjęcia turystyki backpackerskiej, chęć przeżycia przygody. Podawane przez nich kwalifikatory zawierały się właśnie w tej grupie motywacyjnej: „przygodowicz”; „maksimum wrażeń – minimum wydatków”; „człowiek podróżujący z plecakiem, głównym założeniem jego jest przeżyć i zobaczyć jak najwięcej, a wydać jak najmniej”; „dla mnie jest to osoba wyruszająca do pewnej destynacji, bez konkretnych planów, poza jednym – eksploracją przygody”; „to osoba, która realizuje swe marzenia w sposób prosty i tani”; „osoba szukająca przygód itd.”; „osoba żądna przygód i świata”; „osoba, która podróżuje budżetowo w celu poznania świata”; „człowiek ciekawy świata, lubiący przygody”; „ktoś, kto kocha poznawać świat pomimo finansowych przeszkód”.

5. Kierunek podróży (19%). Nie wyszczególniono państw ani rejonów świata, które w sposób szczególnie można by uznać za charakterystyczne dla podróży typy backpackerskiego.

Wskazywano raczej szeroko ujęte kierunki geograficznych penetracji: „odwiedza miejsca nieturystyczne”; „podróżuje po całym świecie”; „osoba podróżująca najczęściej do odległych, egzotycznych krajów, która chce zrobić to jak najtaniej”; „osoba podróżująca samodzielnie, z plecakiem, niskim kosztem, docierająca w miejsca, w które rzadko trafiają wyprawy zorganizowane”; „wybiera miejsca rzadziej odwiedzane przez turystów”.

Zbierając zatem elementy, które składają się na wizerunek backpackera uformowany doświadczeniem młodych respondentów,

można podać bardzo precyzyjną definicję. Backpacker to osoba, która wędruje z plecakiem (najważniejszy atrybut podróżnika), zawsze niskobudżetowo (co przejawia się w korzystaniu z tanich możliwości noclegu, z lokalnych środków transportu, z miejscowej gastronomii). Wyjazd zawsze organizuje we własnym zakresie, przygotowując samodzielnie wszystkie elementy składowe podróży. Motywatorem, który inspirowa go do wyruszenia w dalekie przestrzenie geograficzne, jest chęć przeżycia przygody. Z reguły kierunek wyjazdu nie ma szczególnego znaczenia – najistotniejsze, by podróżować z daleka od szlaków charakterystycznych dla turystyki masowej.

Backpacking definiowany przez senioralne pokolenie podróżników

Zdaniem seniorów backpackera najpełniej wyrażają nie tyle formy składowe samego wyjazdu czy jego atrybuty (choć one też przez kilkanaście osób zostały wskazane), ile intencjonalność poznawcza podejmowanej wyprawy i jej niezależność organizacyjna. Tworząc piramidę definicyjną modelowego backpackera wyznaczoną przez seniorów, można ją uformować tylko z czterech segmentów (ryc. 4).

W ocenie respondentów senioralnych za wyznaczniki definicyjnej sylwetki backpackera należy uznać dwa najważniejsze elementy:



Ryc. 4. Piramida cech profilowych backpackera według respondentów w wieku 60–75 lat

1. Motywacyjne nastawienie do wyjazdu (70%).

Seniorzy uważają, że backpackera określa przede wszystkim podróżowanie ze względu na potrzebę zwiedzania, poznawania, odkrywania odmiennych kulturowo i geograficznie regionów świata: „dla mnie backpacker to turysta nastawiony na edukację, mający na celu poznanie obcego kraju, kultury, języka, ludzi i tradycji”; „to osoba, która urlop spędza aktywnie, nie lubi siedzieć w jednym miejscu; jedzie przed siebie, by zobaczyć jak najwięcej, by poznać wiele niezwykłych miejsc, by zaspokoić swą ciekawość świata”; „podróżnik eksplorujący miejsce, które odwiedza; poprzez eksplorację rozumie i poznaje np. kulturę, język, ludzi, kuchnię itp.”; „liczy się z wydatkami, otwarty na ludzi i ich inną kulturę”; „backpacker to osoba kochająca bycie w drodze, poznawanie nowych ludzi i kultur; gdy chce gdzieś pojechać, po prostu bierze plecak i jedzie”; „podróżnik, który chce jak najbardziej zoptymalizować koszt swojej podróży, jednocześnie maksymalizując swoje doznania (atrakcje turystyczne, poznawanie nowych kultur, miejsc itp.)”; „backpacker z chęcią poznaje kraj, jego kulturę, ludzi, robi to dokładniej niż turysta”; „to osoba chcąc zobaczyć to, jak żyją ludzie w innych krajach, ich zwyczaje, kulturę, język i historię”; „według mnie jest to osoba, która kocha podróżować i odwiedzać nowe miejsca, która lubi poznawać nowych ludzi, otwarta na świat”.

2. Niezależność od przemysłu turystycznego (62%).

Drugą w kolejności wskazań cechą wyznaczającą definicyjną sylwetkę backpackera jest, według seniorów, samodzielność w organizowaniu własnego wyjazdu. Podobnie jak w grupie młodych backpackerów, choć tam wartość ta ulokowana była na miejscu trzecim, wskazywano, że backpacker to: „zapałony podróżnik, trzymający się z dala od zorganizowanych wycieczek i biur podróży”; „osoba zwiedzająca i podróżująca na własną rękę, bez korzystania z usług biur podróży, pilotów, zbiorowych wycieczek itp.”; „ktoś, kto preferuje turystykę, która jest wolna od komercji i wysokich kosztów podróży”; „zazwyczaj to osoba, która indywidualnie organizuje swój wyjazd, często jest to tylko

i wyłącznie improwizacja podczas podróży”; „osoba przemierzająca świat według własnej koncepcji, raczej tanim sposobem”; „osoba sama organizująca sobie przejazdy”; „osoba podróżująca niezależnie od biur podróży, dla której duże znaczenie ma niezależność wyjazdu, czyli możliwość jego modyfikowania w zależności od sytuacji i potrzeb”; „człowiek podróżujący na własną rękę, niekorzystający z ofert biur podróży”; „podróżnik z własnym programem”; „podróżnik podróżujący na własną rękę, bez biura podróży, globtroter, wyznaczający własne ścieżki”; „podróżnik, który nie musi spać w luksusowych hotelach ani korzystać z biur podróży”; „osoba, która podróżuje bez pomocy biura podróży i sobie świetnie radzi; ze względu na charakterystykę utożsamia się z osobami raczej młodymi, choć nie jeżdżą tylko młodzi”.

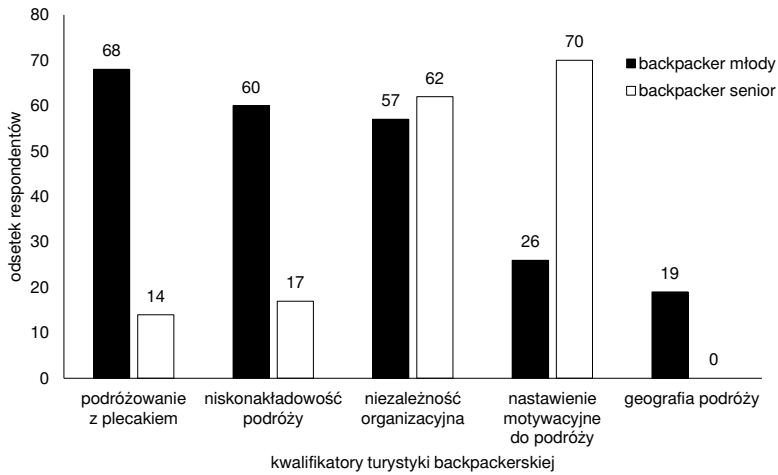
Na szczycie definicyjnej piramidy backpackera uformowanej w przedstawieniu senioralnego odbiorcy tej formy turystyki znalazły się kolejne dwie, słabo nacechowane, wartości wskazane zaledwie przez kilka osób:

3. Niskobudżetowość (17%).

Finansowe nakłady przeznaczone na organizację i realizację podróżniczych zamierzeń nie stanowiły dla badanej grupy seniorów szczególnie istotnego kwalifikatora sylwetki definicyjnej backpackera. Zaledwie 17% osób z badanej grupy respondentów wskazało niskobudżetowość jako walor określający backpackera: „osoba dosyć często podróżująca, również w odległe strony, przy niskim koszcie wyjazdów, z przysłowiowym plecakiem”; „rezygnuje z wygód i luksusów”; „podróżuje oszczędnie”; „stara się ograniczać koszty podróżowania”.

4. Podróżowanie z plecakiem (14%).

Najślabiej powiązane zostały przez seniorów dwa pojęcia: „backpacker” i „plecak”. Co u młodych podróżników pojmowane było jako najważniejszy atrybut backpackerskich wypraw, w środowisku seniorów zyskało przede wszystkim wymiar symboliczny: „backpacker to osoba podróżująca z plecakiem (oczywiście symbolicznie), na własną rękę”; „ktoś, kto podróżuje z plecakiem po świecie”; „backpacker to osoba, która podróżuje z plecakiem (lub niekoniecznie), jest to bardziej prawdziwy podróżnik niż



Ryc. 5. Wskazane przez backpackerów młodych i senioralnych kwalifikatory definicyjnego ujmowania turystyki backpackerskiej

turysta, odwiedzający jedynie najpopularniejsze miejsca”.

Zestawienie prezentowanych przez obie badane grupy cech definicyjnych backpackera pozwala dostrzec dwa odmienne spojrzenia (ryc. 5).

Ta różnica, wydawać by się mogło, tożsamej dla młodych i senioralnych odbiorców formy podróżowania, wyraża się przez pryzmat różnego doświadczenia i wielorakich potrzeb, związanych z wiekiem.

PODSUMOWANIE

Nikt z obu grup respondentów – młodych i senioralnych – nie zawarł w definicji elementów związanych z długością podróżowania, która charakteryzowałaby podróży typu backpackerskiego, ani też z liczbą odwiedzanych krajów, realizacją konkretnych celów podróży czy obieranymi kierunkami geograficznymi. Pozwala to wnioskować, że te elementy nie stanowią w polskim rozumieniu o istocie podróży backpackerskich.

Młodzi respondenci postrzegają backpackera jako podróżnika wyposażonego w plecak, dzięki któremu łatwiejsze jest przenoszenie w czasie odbywania podróży najbardziej niezbędnego dobytku; dla seniorów plecak jest niekoniecznym atrybutem (zamiennym z wygodnymi i samojedznymi torbami czy walizkami), pozostaje raczej w

symbolicznej sferze pojmowania backpackingu, wspartej wspomnieniami dawnego modelu podróżowania (w latach młodości: trampingu). Podobnie ekonomiczność podróży, która wysoko jest punktowana przez młodych backpackerów, dla seniorów nie ma takiego znaczenia. Młodzi, nastawieni na ograniczone finansowanie własnej podróży, ze względu na sytuację ekonomiczną, w której przebywają na co dzień, ten walor dostrzegają i wartościują wysoko. Seniorzy korzystają z niskonakładowości tej formy podróżowania, lecz nie wskazują jej jako najistotniejszej cechy definicyjnej. Różnica zawiera się także w motywacji wspierającej decyzje wyjazdowe backpackera (dla młodych jest to przede wszystkim chęć przeżycia przygody, dla seniorów – poznawanie oraz doświadczanie inności i różnorodności kulturowej), bez względu na geograficzny kierunek wyprawy backpackerskiej. Natomiast dla obu grup wiekowych, w mocno zbliżonym nasyceniu procentowym, ważna jest niezależność organizacyjna wyjazdu. Planowanie i realizowanie podróży we własnym zakresie ekonomicznym, według indywidualnie sprecyzowanych potrzeb, z uwzględnieniem osobistych zainteresowań i pozostawieniem sobie swobody decyzyjnej zdaje się być właśnie tym, co stanowi wspólnie dostrzeganą przez obie grupy wiekowe konstytutywną cechą backpackera i istotę backpackingu.

BIBLIOGRAFIA

- Barr E. (2001), *Backpack*, Headline Book Publishing, London.
- Binder J. (2004), The whole point of backpacking: Anthropological perspectives on the characteristics of backpacking, [w:] Richards G., Wilson J. (red.), *The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice*, Channel View, Clevedon, 92–108.
- Cohen S.A. (2011), Lifestyle travellers: Backpacking as a way of life, *Annals of Tourism Research*, 38 (4), 1535–1555.
- Cymańska-Garbowska B., Steblik-Włazłak B. (2011), *Podstawy turystyki*, REA, Warszawa.
- Hampton M.P. (1998), Backpacker tourism and economic development, *Annals of Tourism Research*, 25 (3), 639–660.
- Jabłonkowska J.B. (2013), Backpacker tourism among Polish seniors, [w:] Denek K., Kamińska A., Oleśniewicz P. (red.), *Education and upbringing in the educational school system*, Humanitas, Sosnowiec, 319–329.
- Jabłonkowska J.B. (2014), Backpacking jako forma turystyki w światowym i polskim doświadczeniu, AWF, Wrocław (w druku).
- Larsen S., Ogaard T., Brun W. (2011), Backpackers and Mainstreamers. Realities and Myths, *Annals of Tourism Research*, 38 (2), 690–707.
- Pearce P. (1990), *The Backpacker Phenomenon: Preliminary Answers to Basic Questions*, James Cook University of North Queensland, Townsville.
- Richards G., Wilson J. (red.) (2004), *The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice*, Channel View, Clevedon.
- Sørensen A. (2003), Backpacker ethnography, *Annals of Tourism Research*, 30 (4), 847–867.
- Wiza A. (2008), „Backpacking” jako forma turystyki indywidualnej w kontekście zmian cywilizacyjnych, [w:] Muszyński W., Sokołowski M. (red.), *Homo creator czy homo ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, A. Marszałek, Toruń, 284–291.
- Wiza A. (2013), *Uczenie się z podróży w narracjach turystów indywidualnych (backpackersów)*, AWF, Poznań.

Praca wpłynęła do Redakcji: 11.07.2014
Praca została przyjęta do druku: 11.08.2014

Adres do korespondencji:

Jolanta Barbara Jabłonkowska
Katedra Turystyki
Akademia Wychowania Fizycznego
al. I.J. Paderewskiego 35
51-612 Wrocław
e-mail: jolanta.jablonkowska@awf.wroc.pl